

**KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁGI
SZERVEZET**

ZÁRÓJELENTÉS

**2012-777-5
VASÚTI BALESET**

**Ebes állomás
2012. november 18.
6008 sz. vonat**

A szakmai vizsgálat célja a súlyos vasúti balesetek, a vasúti balesetek és a váratlan vasúti események okainak, körülményeinek feltárása, és a hasonló esetek megelőzése érdekében szükséges szakmai intézkedések kezdeményezése, valamint javaslatok megtétele. A szakmai vizsgálatnak semmilyen formában nem célja a vétkesség vagy a felelősség vizsgálata és megállapítása.

Jelen vizsgálatot

- a légi-, a vasúti és a víziközlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról szóló 2005. évi CLXXXIV. törvény (a továbbiakban: Kbt.),
- a súlyos vasúti balesetek, a vasúti balesetek és a váratlan vasúti események szakmai vizsgálatának, valamint az üzembentartói vizsgálat részletes szabályairól szóló 24/2012. (V.8.) NFM rendelet,
- illetve a Kbt. eltérő rendelkezéseinek hiányában a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával folytatta le a Közlekedésbiztonsági Szervezet.

A Kbt. és a 24/2012 (V.8) NFM rendelet együttesen az Európai Parlament és a Tanács 2004/49/EK irányelve (2004. április 29.) a közösségi vasutak biztonságáról valamint a vasúttársaságok engedélyezéséről szóló 95/18/EK tanácsi irányelv és a vasúti infrastruktúrakapacitás elosztásáról, továbbá a vasúti infrastruktúra használati díjának felszámításáról és a biztonsági tanúsítványról szóló 2001/14/EK irányelv módosításáról (vasútbiztonsági irányelv) szóló uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálják.

A Közlekedésbiztonsági Szervezet illetékessége a 278/2006. (XII.23.) Korm. rendeleten alapul.

Fenti szabályok szerint

- A Közlekedésbiztonsági Szervezetnek a súlyos vasúti balesetet ki kell vizsgálnia.
- A Közlekedésbiztonsági Szervezet mérlegelési jogkörében eljárva kivizsgálhatja azokat a vasúti baleseteket, illetve váratlan vasúti eseményeket, amelyek megítélése szerint más körülmények között súlyosabb következményű balesethez vezethettek volna.
- A szakmai vizsgálat független a közlekedési baleset, illetve az egyéb közlekedési esemény kapcsán indult más közigazgatási hatósági, szabálysértési, illetve büntetőeljárástól.
- Jelen Zárójelentés kötelező erővel nem bír, ellene jogorvoslati eljárás nem kezdeményezhető.

A Vizsgálóbizottság tagjaival szemben összeférhetetlenség nem merült fel. A szakmai vizsgálatban résztvevő személyek az adott ügyben indított más eljárásban szakértőként nem járhatnak el.

A Vb köteles megőrizni és más hatóság számára nem köteles hozzáférhetővé tenni a szakmai vizsgálat során tudomására jutott adatot, amely tekintetében az adat birtokosa az adatközlést jogszabály alapján megtagadhatta volna.

Jelen zárójelentés

alapjául a Vb által készített és az észrevételek megtétele céljából – jogszabályban meghatározott – érintettek számára megküldött Zárójelentés-tervezet szolgált.

A zárójelentés–tervezet megküldésével egyidejűleg a KBSZ főigazgatója értesítette az érintetteket a záró megbeszélés időpontjáról, és arra meghívta az érintett személyeket, szervezeteket.

A kiadott Zárójelentés-tervezethez az érintettek csak kisebb pontosításra vonatkozó észrevételt tettek – melyet a Vb a végleges zárójelentés elkészítésekor figyelembe vett – emiatt záró értekezlet megtartására nem került sor.

MEGHATÁROZÁSOK ÉS RÖVIDÍTÉSEK

AGMI Zrt	Anyagvizsgáló és Minőségellenőrző Zártkörűen Működő Részvénytársaság
CSM	A vezetőálláson a mozdonyvezető egyedül teljesít szolgálatot („csak mozdonyvezető”)
KBSZ	Közlekedésbiztonsági Szervezet
Kbvt.	A légi-, a vasúti és a víziközlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról szóló 2005. évi CLXXXIV. törvény
MÁV TRAKCIÓ Zrt.	MÁV-TRAKCIÓ Vasúti Vontatási Zártkörűen Működő Részvénytársaság
MÁV Zrt.	Magyar Államvasutak Zártkörűen Működő Részvénytársaság
MÁV-START Zrt	MÁV-START Vasúti Személyszállító Zártkörűen Működő Részvénytársaság
NFM	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium
NKH	Nemzeti Közlekedési Hatóság
oh.	országhatár
Vb	Vizsgálóbizottság

AZ ESET ÖSSZEFOGLALÁSA

Az eset kategóriája	vasúti baleset
Az eset jellege	tűzeset gördülő állományban
Az eset időpontja	2012. november 18. 1 óra 03 perc
Az eset helye	100. sz. vasútvonal, Ebes állomás
Vasúti rendszer típusa	országos
Mozgás típusa	Távolsági személyszállító vonat
Az eset kapcsán elhunytak/ súlyosan sérültek száma	0/0
Pályahálózat működtető	MÁV Zrt.
Rongálódás mértéke	A kiégett személykocsi súlyosan megrongálódott
Érintett vonat száma	6008
A vasúti kocsi pályaszáma	50 55 2035 040-4
Üzemeltető	MÁV-START Zrt
Nyilvántartó állam	Magyarország

Az eset helye

1. ábra: Az eset helye

100 sz. vasútvonal: Ebes állomás (1., 2. ábra)

Bejelentések, értesítések

A KBSZ ügyeletére az esetet 2012. november 18-án 01 óra 20 perckor (17 perccel az eset bekövetkezése után) jelentette a MÁV Zrt. hálózati főüzemirányítója.

2. ábra: Az eset helye

Vizsgálóbizottság

A KBSZ főigazgatója a vasúti baleset vizsgálatára 2012. november 18-án az alábbi Vizsgálóbizottságot jelölte ki:

vezetője	Karosi Róbert	balesetvizsgáló
tagjai	Chikán Gábor	balesetvizsgáló

Az eseményszűrés áttekintése

- A Vb az esetet követően helyszíni szemlét tartott.
- Az infrastruktúra működtetője, az üzemeltető és a tulajdonos képviselőjének jelenlétében részt vett Ebes állomáson a kiégett jármű helyszíni vizsgálatában.
- Az esetet követően részt vett a Debrecenben tartott két műszaki próbában (2012. november 22, 2012. december 4.).
- A vasúti kocsiból kiszerezett biztonsági hőkioldó rugójának anyagvizsgálatát elvégeztette az AGMI Zrt-vel.
- Az általa szükségesnek vélt dokumentumokat (járművel, illetve a vonat közlekedésével kapcsolatos dokumentumok, stb.) bekérte, azokat megkapta.

Az eset rövid áttekintése

2012. november 18-án 1 óra 03 perckor Ebes állomáson a 6008 sz. vonat másodiknak besorozott 50 55 2035 040-4 pályaszámú kocsija kigyulladt. Az eset következtében személyi sérülés nem történt. A tűz következtében Ebes állomás III. vágánya fölött a felsővezeték leszakadt.

A Vb a rendelkezésére álló adatok alapján az eset bekövetkezését több tényező együttes közrehatására vezeti vissza:

- a kocsi fűtési rendszere túlhevült, és ez elősegítette a fűtési légcsatornába került gyúlékony anyagok (jellemzően szennyeződés) meggyulladását;
- a fűtési rendszer vezérlésére, üzemszerű működésének ellenőrzésére szolgáló biztonsági elemek nem voltak üzemképesek, ezáltal nem voltak az eset időpontjában olyan állapotban, hogy a túlhevült fűtési rendszert leállítsák;
- a személykocsi fűtési rendszerébe beépített biztonsági hőkapcsoló szerkezeti kialakítása miatt előfordulhatott, hogy beakasztott, rögzített, ezáltal rendeltetészerű működésre alkalmatlan állapotban beszerelhető legyen;
- nem követték a fűtési rendszer meghibásodásának felfedezése után teendő – utasításban szabályozott - eljárásokat, ezáltal nem történt intézkedés a meghibásodott vasúti jármű javítására a szerelvény fordulóállomásán.

1. TÉNYBELI INFORMÁCIÓK

1.1 Az esemény lefolyása

2012. november 18-án **01 órakor 03 perckor** Ebes állomáson a 6008 sz. vonat indulása után, a vonat második kocsijaként besorozott 50 55 2035 040-4 pályaszámú kocsiból sűrű füst gomolygott, majd kigyulladt. A vonatot rendkívüli módon megállították, a vonaton utazókat a vonatról leszállították, és az állomás várótermébe küldték.

A tűzoltóságot értesítették, akik a helyszínre érkezés után **3 óra 52 percre** a tüzet eloltották. A tűz következtében Ebes állomás III. sz. vágánya fölött a felsővezeték leszakadt.

1.2 Személyi sérülés

Az eset következtében személyi sérülés nem történt.

1.3 Vasúti járművek sérülése

Az eset következtében a kiégett 50 55 20-35 040-4 pályaszámú személykocsi súlyosan rongálódott. A kocsit selejtezni kellett.

A kiégett kocsival szomszédos 50 55 20-35 065-1, 50 55 20-35 008-1 pályaszámú kocsik kis mértékben megrongálódtak.

B 20-35 sorozatú kocsi

Gyártó:	Győr/Dunakeszi
Beszerzés éve:	1971/1996
Darabszám:	70
Hossz:	24,5 m
Engedélyezett sebesség:	140 km/h
Férőhely:	80 fő
Utastér:	fülkés
Légkondicionálás:	nincs

3. ábra: Az esetben részes személykocsi jellegrajza és főbb adatai (Forrás: mavstart.hu)

4. ábra: A kiegétt személykocsi az eset helyszínén (2012. november 19.)

1.4 Infrastruktúrában keletkezett kár

A tűz következtében Ebes állomás III. vágánya fölött a felsővezeték leszakadt.

1.5 Egyéb kár

Egyéb kárt a vizsgálat befejezéséig nem hoztak a Vb tudomására.

1.6 A személyzet adatai

1.6.1 A 6008 sz. vonat mozdonyvezetője

Kora	37 év
Neme	férfi
Szakképesítése	mozdonyvezető
Beosztása a baleset idején	mozdonyvezető
Orvosi alkalmassági érvényessége	2012. november
A szolgálatba lépés ideje	2012. 11. 17. 16 óra 04 perc

A mozdonyvezető a vonalra érvényes vonalismerettel rendelkezett.

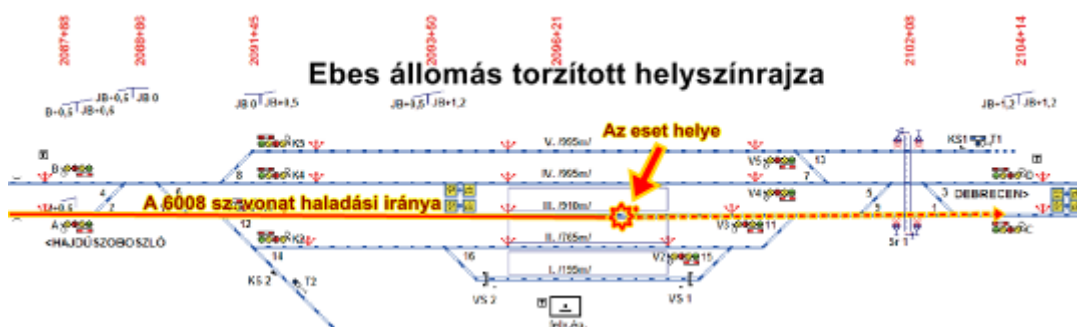
1.7 A vonat jellemzői

Vonatszám	6008
Vonat neve	távolsági személyszállító vonat
Vonattovábbítás módja	CSM
Vontatójármű pályaszáma	91 55 0480 005-2
Üzembentartó	MÁV-START Zrt
Pályahálózat működtető	MÁV Zrt.
Vonathossz	117 m
Elegytömeg	166 t
Előírt fékszázalék	103%
Tényleges fékszázalék	157%

1.8 A vasúti pálya és biztosítóberendezés leírása

A vasúti pályának és az állomási biztosítóberendezésnek az eset szempontjából nincs jelentősége, ezért részletezése nem szükséges.

1.9 Állomási adatok

5. ábra: Az állomás torzított helyszínrajza (Forrás: Útvonalkönyv)

Ebes állomás a Budapest Nyugati pu. – Cegléd – Szolnok – Debrecen – Nyíregyháza – Záhony oh. fővonalon fekszik. A szolgálati hely átmenő fővágányai az III. és a IV. sz. vágányok.

A vasúti pálya 54 kg/fm rendszerű hézagnélküli felépítmény, mely zúzottkő ágyzatban fekszik.

A szolgálati hely villamosított, 25 kV-os feszültségű 50 Hz-es váltakozó áramú felsővezetéki hálózattal van ellátva.

1.10 Vasúti járművek adatrögzítői

Az eset napján az 6008 sz. vonatot a 91 55 0480 005-2 pályaszámú mozdony továbbította, mely HaslerRail gyártmányú TELOC2500 típusú elektronikus sebességmérő és regisztráló berendezéssel van felszerelve.

A vonat sebessége nincs összefüggésben az eseménnyel, ezért a regisztrátum ismertetése és elemzése nem szükséges.

1.11 Kommunikációs eszközök

A kommunikációs berendezések az esemény lefolyására nem voltak hatással, ezért részletezésük nem szükséges.

1.12 Meteorológiai adatok

Az időjárás a baleset időpontjában csendes, derült volt. Természetes, éjszakai fényviszonyok mellett a távolbalátás nem volt korlátozott.

1.13 A túlélés lehetősége

Az eset bekövetkezése során személyi sérülés nem történt.

Az eset időpontjában a vonaton mintegy negyven, a kigyulladt vasúti kocsiban négy személy tartózkodott. A vonat személyzete a tűz keletkezése után a vonaton tartózkodó személyeket a szerelvény elhagyására szólította fel, őket a szolgálati hely várótermében helyezték el. A hatékony intézkedésnek köszönhetően a tűz- esetet követően közvetlen életveszély nem alakult ki.

1.14 Próbák és kísérletek

Az esetet követően a Vb több műszaki szemlét és próbát folytatott le az eset bekövetkezésének tisztázása érdekében.

1. 2012. november 19-én került sor az esetben részes személykocsi helyszíni tűzvizsgálatára Ebes állomáson.

A vizsgálat megállapításai:

- Az esetben részes vasúti jármű kocsiszekrénye teljesen kiégett, a kapott hőterheléstől megrogyott. A tűz következtében a jármű belső berendezése nagyrészt megsemmisült. A személykocsi alváz alatti alkatrészei és berendezései épek maradtak, a jármű két forgóvázával együttesen.
- A szemle során a kocsi villamos főkapcsolója bekapcsolt állapotban, a szekrényajtók zárva tartandó zárai bezárt állapotban voltak.
- A személykocsi előtérében lévő relészekrény ajtaja zárva volt, a lemezburkolat fel volt szerelve, valamennyi relé a helyén volt, idegenkezűség nyoma nem volt látható, a kábelek bekötése a bandázsolásnak megfelelő volt.
- A generátor kábelein elektromos meghibásodásra utaló nyomok nem voltak fellelhetőek.
- A villamos fűtési szekrény villamos rendszerének szemrevételezése, kézi működtetése és műszeres szakadásvizsgálata során rendellenességre utaló jelek nem mutatkoztak. (Valamennyi kontaktor működése megfelelő volt, a villamos főkapcsoló mechanikusan és villamosan megfelelően működött, a szakaszbiztosítékok és a főbiztosító megfelelők és épek voltak).
- A személykocsi fűtőberendezéséhez tartozó levegőszűrő-szekrényben elszennyeződés, tűzre utaló nyomok nem voltak.
- A ventilátormotor kommutátor-szerkezete ép, a forgórész könnyen forgatható volt, a szénkefék mindegyike megfelelően érintkezett a kommutátorral.
- A villamos hevítőegység túlhevülés-védelmét vizsgálva a 2/3-os rész túlhevülés-védelme kiolvadt, de a főbiztosító kioldásához vezető zárlatot nem okozott, az 1/3 rész túlhevülés-védelme ép állapotban volt. A 2/3-os rész

biztonsági hőkioldójának szétszerelése után megállapítást nyert, hogy a benne lévő rugó teljesen összenyomott állapotban van, eredeti nyomórugó funkcióját elvesztve. A működésképtelen rugón törésre, szakadásra utaló nyomok nem voltak. A hőkioldó tengelye a rugóhoz közeli tartományban elszíneződött.

6. ábra: A szétszerelt hőkioldó tengelye

- A fűtési regiszterek kiserelése után a fűtőbetéteken zárlatra utaló nyomok nem voltak, viszont a 2/3-os rész mellett, a fűtési szekrényen túlmelegedés nyomai voltak láthatóak.
- A léghiánybiztosító (szélnyomáskapcsoló) működése megfelelő volt. Az akkumulátoroknál zárlatra, laza kötésre utaló jelek nem voltak. Az akkumulátorbiztosítékok megfelelőek, épek voltak.

2. 2012. november 22-én a MÁV-GÉPÉSZET Zrt KJK Debrecen területén került sor a személykocsi műszaki vizsgálatára.

A vizsgálat megállapításai:

A Vb, a szemlebizottság tagjaival együtt a 2012. november 22-én MÁV-GÉPÉSZET Zrt Debrecen Kocsijavító telephelyén tartott szemléje során a VII. sz. vágányon lévő javítóaknán a kiegészített személykocsi fűtőberendezésének hevítőszekrényébe csatlakozó termosztátokat vizsgálta meg.

- A termosztátok dobozában az 1/3-os rész 60°C-s védelméhez tartozó termosztát rögzítetlen volt, a csatlakozó vezetékek a sarura sodorva, szigetelőszalaggal szigetelve voltak bekötve. A termosztát beállítási értéke skála hiányában nem volt megállapítható, a beállításra szolgáló alkatrész az állítási tartomány első harmadában volt. A termosztát feliratozott működési tartománya 50-190°C. A termosztát hőérzékelő elemét megvizsgálva, azon rendellenes elváltozás nem volt.
- Az 1/3-os rész 100°C-s és 140°C-s védelmét adó termosztátok sorba kapcsoltnak a helyükön voltak, mérés szerint mindkettő bekapcsolt (vezető) állapotban.
- A 2/3-os rész 100°C-s és 140°C-s védelmét adó termosztátok sorba kapcsoltnak a helyükön voltak, mérés szerint előbbi bekapcsolt (vezető), utóbbi kikapcsolt (szakadt) állapotban volt. A 140°C-s védelmet adó termosztát a rajta lévő skála szerint 155°C-ra volt beállítva.
- Az említett termosztátok hőérzékelő elemeit kihúzva azokon szemrevételezéssel rendellenes elváltozás nem volt. A termosztátok és a fűtési kontaktorok közötti kábelezés az égési károk miatt nem voltak vizsgálhatóak.

3. 2012. december 4-én a MÁV-GÉPÉSZET Zrt KJK Debrecen területén újabb műszaki szemlére került sor, melynek keretében az esetben érintett személykocsiba beépített anyagok és egyes műszaki berendezések hőterheléses vizsgálatára került sor.

A vizsgálat megállapításai:

- a 2012. november 19-én kiszereelt 2/3-os biztonsági hőkioldóban fellelt olvadófémet belehelyezték egy működőképes biztonsági hőkioldóba, melyet hőlégfúvó segítségével addig melegítették, amíg a szerkezet működésbe nem lépett, és a rudazat nem zárt. A melegítési folyamatot infrasarkanos hőmérővel mérték, azt tapasztalták, hogy a hőkioldó az előírt hőmérsékleti tartományban működésbe lépett.
- a 2012. november 19-én kiszereelt 2/3-os biztonsági hőkioldóban fellelt olvadófémmel azonos típusú olvadófémet hőlégfúvó segítségével addig melegítettek, amíg a fém anyaga cseppfolyóssá nem kezdett válni, hasonlóan, mint a tűzesetben érintett biztonsági hőkioldón található volt. Az olvadási folyamatot infrasarkanos hőmérővel mérték, azt tapasztalták, hogy az olvadófémen mintegy 200 °C-on mutatkoztak meg a cseppfolyóssá válás jegyei.

A szemlebizottság ez után a kocsiba beépített éghető anyagok hőmérsékletfüggő vizsgálatát végezte el abból a szempontból, hogy forró levegővel melegítve az egyes anyagfélésegeknél a lánggal égési folyamat milyen hőmérsékleten következik be, illetve azt, hogy a beépített anyagok nyílt láng segítségével meggyújthatóak, illetve önfenntartó égés állapotába hozhatóak-e.

A kísérlet során melegítés céljára hőlégfúvót használtak. A vizsgálat során az alábbiakat tapasztalták:

- a személykocsi belső falának anyaga (pozdorja): 420 °C-on parázssal izzott.
- a személykocsi belső falát borító dekorlemez (formika): 420 °C-on szenesedett, azonban izzás nem volt tapasztalható.
- a jármű belső borítását képező expandált polisztirol (hungarocell): 180 °C-on teljesen elfolyt, cseppfolyóssá vált és összezsugorodott, lánggal nem égett. Az anyagot nyílt lánggal – gázöngyújtó segítségével - meg lehetett gyújtani, az égési hőmérséklete 150 °C volt.
- a padlózat műanyag borítása: 320 °C-nál szenesedett, lánggal nem égett, szúrós szagú, intenzív füst képződött. Nyílt láng segítségével meggyújtható volt.
- az ülés műbőr borítása: 320 °C-on parázssal izzott. Nyílt lánggal meggyújtható volt.
- az ülés szivacs anyaga: melegítés hatására mintegy 180 °C-on megolvadt, zsugorodott, erősen füstölt, de lánggal nem égett. Nyílt láng hatására könnyen meggyújtható volt.

A telephelyen megvizsgáltak egy hasonló típusú személykocsit, annak érdekében, hogy információt szerezzenek arra vonatkozóan, hogy a légfűtő berendezés légcsatornájában mennyi éghető anyag gyűlik össze normál üzemi körülmények között. A vizsgált kocsinál a befúvórács eltávolítása után azt tapasztaltuk, hogy számottevő éghető hulladék nem volt (1 db összegyűrt menetjegy).

A fentiek miatt azonban nem zárható ki az, hogy a légcsatorna műszaki kialakítása miatt hasonló típusú kocsioknál a légcsatorna felszálló részén felhalmozódjon

számottevő mennyiségű éghető anyag (utastérből bekerülő hulladék, napraforgómag-héj, stb.).

A személykocsi légcsatornájának tisztítása járműjavítóban a fővizsgák alkalmával (K5 jelű) történik. Ennél a kocsitípusnál az ilyen jellegű tisztítás két és fél évente esedékes. Az esetben részes személykocsi esetében a Vb rendelkezésére álló adatok alapján a légcsatorna tisztítását utoljára 2011.december 27-én, mintegy 11 hónappal az esetet megelőzően végezték el.

A bizottság a biztonsági hőkioldó rugójának a hőterheléses vizsgálatát is elvégezte, mely során a rugót az üzemszerű állapotában kioldás ellen rögzített állapotban - lánghegesztő segítségével - rövid időre védőcsövön keresztül mintegy 450 °C hőterhelésnek tettük ki. A kísérlet elvégzése után rugót a védőcsőből eltávolítva azt tapasztaltuk, hogy a rugó a tüzesetet szenvedett kocsi 2/3-os biztonsági hőkioldójában talált rugójához hasonló módon összenyomva maradt.

A Vb úgy ítélte meg, hogy a tapasztaltak miatt a rugók további vizsgálata szükséges, emiatt azokat a KBSZ átvette, s felkérte az AGMI Anyagvizsgáló és Minőségellenőrző ZRt.-t a rugó anyagvizsgálatának elvégzésére.

A rugók anyagvizsgálata

A szakértők részére az esetben részes személykocsi 2/3-os biztonsági hőkioldójában erőmentes állapotban is teljesen összenyomva fellelt rugót, valamint egy nem használt, hasonló célokat szolgáló rugót biztosított a Vb az anyagvizsgálat céljára.

A vizsgálat megállapította, hogy a vizsgált rugók rugalmassági tulajdonsága teljesen megegyezőek. Szövetszerkezetük azonos jellegű, a kiszerelt rugón hőhatás okozta elváltozás jelei nem észlelhetők.

Keményységük számottevő különbséget nem mutat, a kiszerelt rugó keménysége azonban kismértékben kisebb, mint a használatlané.

A vizsgálati eredmények alapján azt állapították meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező rugót nem érte olyan mértékű hőhatás, amely a szövetszerkezetében, ezáltal mechanikai tulajdonságaiban jelentős változást okozott volna.

A Vb által feltett kérdésekre az anyagvizsgáló cég szakértői az alábbi válaszokat adták:

„1. Okozhatja-e hőhatás, hogy a szakszerűen beépített, azaz részben (kb. 50 mm hosszra) összenyomott rugó teljesen összenyomottra rövidül?”

Véleményünk szerint a hőmérséklet növekedése a rugóhuzal rugalmassági határát (folyáshatárát) ugyan csökkenti, de az összenyomással beállított rugóhossz változását nem eredményezheti.

2. Ha a rugó valamely okból teljesen összenyomottan volt a kapcsolóban, akkor okozhatja-e hőhatás, hogy a rugó nyugalmi, erőmentes állapotá alakul és az az összenyomott állapot lesz?

Amint az előző kérdésre adott válaszból is kiolvasható, a rugó rugalmassági határa (folyáshatára) a hőmérséklettől függ. A teljesen összenyomott rugó erőmentes állapotban akkor maradhat teljesen összenyomott, ha a hőmérséklet és a rugóhuzalban ébredő feszültség a huzal ún. melegfolyás-határát meghaladja, azaz e miatt a rugó maradandó alakváltozását okozza.

3. Ha az előző kérdésekre igenlő válasz adható, legalább mekkora hőmérséklet szükséges ezen átalakulásokhoz?

Az anyagok folyáshatárának hőmérséklet-függőségét kísérleti úton, ún. melegsakító vizsgálattal lehet meghatározni. A rendelkezésünkre álló mintákon ilyen kísérletsorozat elvégzésére nem volt mód, ezért erre a kérdésre pontos választ nem tudunk adni.

Közelítő kísérletsorozattal javasoljuk ennek ellenőrzését. Ilyen lehet például azonos minőségű és méretű, teljesen összenyomott rugók eltérő hőmérsékletre történő hevítését követő hosszváltozás mérés.

4. Létrehoz-e ilyen átalakulást kb. 200 – 220 °C hőmérséklet, ha az kellően hosszú ideig (legfeljebb 10 – 12 óra) áll fenn?

Tapasztalataink szerint 200 – 220 °C hőmérsékleten acélok esetén az ún. kúszás jelensége nem jelentkezik, azért a maradandó alakváltozás nagyságát alapvetően csak a hőmérséklet befolyásolja. A megjelölt hőmérséklet acél anyagok esetén azonban nem okoz jelentős szilárdság-csökkenést (maradó alakváltozást).

5. Mekkora tényleges hőmérsékletre melegedhetett a rugó?

A rugóhuzal a szövetszerkezet és keménységvizsgálat eredményei alapján patentírozott és valamilyen mértékű hideghúzással készült. Ismeretes, hogy a patentírozás szokásos hőmérséklettartománya 480 – 520 °C közötti.

Irodalmi adatok alapján a hidegen alakított huzal újrakristályosító izzítása során a lágyulás kezdeti jelei 300 °C hőmérséklet felett észlelhetők (amely függ az ötvöztartalomtól!). Amennyiben elfogadjuk, hogy a vizsgált rugón mért, a használatlanhoz viszonyított kb. 20 – 25 HV értékkel kisebb keménység a lágyulás jelének következménye és nem a gyártásbeli eltérésből ered, akkor feltételezhető ezen rugó ilyen hőmérsékletre hevülése.

Ugyancsak irodalmi adatokból az újrakristályosodás kezdeti hőmérséklete a képlékeny alakváltozás mértékétől függően 420 – 500 °C tartományban becsülhető. Mivel a szövetszerkezetben újrakristályosodott részek nem voltak észlelhetők, a rugó ezen hőmérsékleteket nem érthette el.

A pontos hőmérséklet a vizsgálati eredményekből nem állapítható meg, véleményünk szerint 300 – 450 °C hőmérséklettartomány jelölhető meg.”

1.15 Érintett szervezetek / a munkaszervezés jellemzése

Az érintett szervezetek, a munkaszervezés jellemzői az eset bekövetkezésére nem voltak hatással, ezért azok elemzése nem szükséges.

1.16 Szabályok és szabályzatok

A személykocsik műszaki kocsivizsgálatával, illetve a menet közben felfedezett sérülések, hiányosságokkal kapcsolatos teendők tekintetében az **E. 12. sz. Kocsiszolgálati Utasítás** tartalmaz rendelkezéseket:

2.1.7. pont:

„A kocsik vizsgálatát a vonatkísérő személyzet az F. 2. sz. Utasítás szerint köteles végezni. Ha a vonatkísérő személyzet valamely kocsinál sérülést vagy hiányosságot állapít meg, köteles kocsivizsgálóval közölni, aki további vizsgálat után köteles dönteni a kocsí sorsáról.

Amennyiben a vonat kocsivizsgálói szolgálati helyet nem érint és a kocsí biztonságos továbbítását illetően kétség merül fel, a vontatójármű vezetője köteles dönteni a kocsí továbbításáról vagy kisorozásáról. Amennyiben a vontatójármű vezetője úgy dönt, hogy a kocsí – akár korlátozással is – továbbítható, akkor ennek tényét a vonatterhelési kimutatásban köteles előjegyezni.”

2.3.3. pont:

„...A menetközben keletkezett vagy felfedett hibákat és hiányosságokat a vonatkísérő személyzet a vasútállalat rendelkezése szerint jelzi. Ezzel egyidejűleg át kell adni a hibáról a 2.4.4. pont előírásai szerint kiállított V-bárca egyik példányát a helyi szabályozás (Személyszállítási Helyi Végrehajtási Utasítás) szerint. ...”

2.4.4. pont:

„VONALI MEGÁLLAPÍTÁS” feliratú fehér alapszínű bárca a vonatkísérő személyzet által észlelt hiányosságok (pl. fűtési-, világítási hiba, nyugtalan járás, hibás ajtó vagy ablak, kocsitisztítási hiányosság, stb.) jelentésére.

A bárca a vonatkísérő személyzet köteles kiállítani 3 példányban és érkezés után a műszaki kocsiszolgálatnak 1 példányt átadni, amely köteles a szükséges intézkedést (helyszíni javítást, kisorozást stb.) azonnal megtenni. A bárca 1 példányát a villamos kapcsolószekrénybe helyezendő, 1 példány pedig a tömbben marad.”

A fűtési rendszer meghibásodásával kapcsolatosan ugyancsak az E.12. sz. Utasítás tartalmaz rendelkezéseket:

4.2.5. pont:

„A szerelvények vonalon történő fűtésért, klimatizálásáért és szellőzéséért a vonatkísérő személyzet és a mozdonyvezető a felelős.”

4.2.5.3. pont:

„... Hibás, vagy nem működő fűtés-hűtés észlelése esetén a vonatkísérő személyzet köteles az ilyen szakaszt vagy kocsit az ajtóra ragasztott Y- bárccal megjelölni. A vonat végállomásán a megállapításról V- bárca is le kell adni. Fordulóállomáson, tartózkodási idő alatt a fűtési-hűtési hibát lehetőség szerint meg kell javítani. ...”

4.2.7.2. pont:

„... A vontatójármű vezetője, illetve a villamos vonatfűtőkocsi kezelője köteles a villamos fűtési berendezéseknél előfordult zavarokról érkezéskor szóbeli tájékoztatást adni a műszaki kocsiszolgálatot képviselő dolgozó részére, aki köteles gondoskodni a megfelelő barcházásról és intézkedni a javításról....”

A forgalomban lévő személykocsik futása során felfedezett hibák előjegyzésére vonatkozóan a **Gy.37-450/2012.** sz. alatt kiadott rendelkezés tartalmaz rendelkezéseket:

„... A forgalomban közlekedő járműveken az X-minta (HIBANAPLÓ) használata kötelező. A „HIBANAPLÓ”-ban rögzíteni kell minden rendellenességet, mely a közlekedés időtartama alatt a járműveken történik, a bejegyzést annak kell megtennie, aki a sérülést/hiányosságot megállapította. ...”

A **Gy.37-2804** sz. alatt a MÁV-START Zrt. Személyszállítási Központ Debrecen központvezetője által kiadott Tűzvédelmi Szabályzata a felfedezett hibákkal, hiányosságokkal kapcsolatosan az alábbiakat tartalmazza:

„A menetközben keletkezett, vagy felfedett hibákat és hiányosságokat a vonatkísérő személyzet a fordulóállomás illetékes szerelvény – átvévjével, vagy kocsivizsgálójával műszaki átadás - átvétel keretében köteles közölni. Ezzel egyidejűleg át kell adni a hibáról kiállított „V”- bárca egyik példányát.”

1.17 Kiegészítő adatok

Az 50 55 2035 040-4 pályaszámú kocsi utolsó fővizsgálatát 2011. december 22-én végezték el Budapesten, a G-TIM Co. Kft-ben.

A kocsi utolsó, esetet megelőző K4 jelű vizsgálata 2012. június 23-án, utolsó K2 jelű vizsgálata 2012. november 16-án volt Debrecenben.

Az esetben részes kocsinál fűtésjavítás két alkalommal történt: 2012. november 08-án, valamint 2012. november 16-án, a fentebb említett K2 vizsgálat alkalmával.

A 2012. november 08-án elvégzett fűtésjavításkor a szélnyomás kapcsoló tisztítása, beállítása és az 1/3 rész szakaszbiztosítójának cseréje történt meg, a végén fűtési próbával lezárva.

A 2012. november 16-án elvégzett fűtésjavításkor, a 2/3 rész hőkioldó olvadóbetétjét és a 60°C-os termosztát cseréjét végezték el, majd a javítás után szintén fűtési próbát tartottak.

A javítások elvégzése utáni fűtési próbákat minden esetben elvégezte a MÁV-GÉPÉSZET Zrt, mert forgalomba csak sikeres próba után kerülhet a kocsi.

1.18 Korábbi hasonló esemény

Az eset helyszínén korábban hasonló esemény nem történt.

2. ELEMZÉS

2.1 A 6201 sz. vonat közlekedése

6201 S										5	103
3	4	5	6	7	8	9	1	2			
*	18	28	18	31					Debrece	^	
*	9	40	41				12,3		Ebes	o	
*	5	46	47				7,2		Hajdúszoboszió	^o	
*	9	56	57				13,0		Kaba	^o	
*	8	19	05	19	08		11,0		Püspökladány	^o	
*	11	19	20				15,4		Karcag	^o	
*	11	31	32				16,4		Kisújszállás	o	
*	11	43	44				15,0		Fegyvernek-Örmény	^o	
*	8	52	53				11,3		Törökszentmiklós	^o	
*	5		58				8,8		Törökszentmiklós elág.	.	
*	2	20	00	20	01		2,2		Szalaj		
*	6			07			8,3		Szolnok E elág.		
*	3		10	15			2,0		Szolnok		
*	3			18					Daládúcsmező alág.		

7. ábra: A 6201 sz. vonat menetrendje

A 6201 sz. vonat 2012. november 17-én **16 óra 03 perckor** indult el Záhony állomásról, Budapest Nyugati pályaudvar irányába, ahová **21 óra 38 perckor** – hat perc késéssel - érkezett meg. A vonat négy darab személyszállító kocsiból volt összeállítva. Az 50 55 2035 040-4 pályaszámú kocsia a 6201 sz. vonatba menetirány szerint harmadik kocsiként volt besorozva.

A 6201 sz. vonat összeállítása:

1.	50 55 20-37 035-2
2.	50 55 20-35 008-1
3.	50 55 20-35 040-4
4.	50 55 20-35 065-1

A vonat közlekedése során, **19 óra 31 perckor**, Kisújszállás állomásról való elindulás után a jegyvizsgáló értesítette a vezető-jegyvizsgálót hogy a vonat harmadik kocsijaként besorozott 50 55 20-35 040-4 pályaszámú kocsiban nagyon meleg van. A jegyvizsgáló a kocsiban tartózkodó utasoktól szerzett információt arra vonatkozóan, hogy a kocsiban a szokásosnál magasabb a hőmérséklet.

Fegyvernek – Örményes állomáson, **19 óra 45 perckor**, a vonat menetrend szerinti megállását követően a vezető jegyvizsgáló szintén megtekintette a kocsit, melyben – elmondása szerint - az átlagosnál melegebbet és ahhoz társulva kellemetlen (izzó papír és hulladékhoz hasonló) szagot is érzett. A tapasztaltak miatt úgy döntöttek, hogy a kocsi fűtésvezérlését lekapcsolják, s az elektromos kapcsolószekrényben található fűtési kismegszakítót is lekapcsolták, azonban a kocsit a villamos fűtésről leválasztó főkapcsolót nem állították „0” állásba.

A fűtésvezérlés kikapcsolásáról a vezető jegyvizsgáló tájékoztatta a vonat mozdonyvezetőjét, akivel közösen, mint műszaki szakemberrel a kocsit szintén átvizsgálták, de semmilyen rendellenes működésre utaló jelet sem találtak. Időközben a kikapcsolt fűtés miatt a kocsiban a levegő hőmérséklete a normál hőmérsékleti értékre állt be. A 6201 sz. vonat Fegyvernek-Örményes állomásról **20 óra 00 perckor** indult tovább. A Vb rendelkezésére álló információk szerint a műszaki nehézmény felfedezése után a kocsit nem bárcázták le, és a kocsin található „Hibanapló”-ba sem tettek bejegyzést arra vonatkozóan, hogy a kocsinál bármilyen műszaki rendellenesség volt. (Lásd 1.16 pont)

Elmondásuk szerint a jegyvizsgálók a kocsinál történt ellenőrzéseikről először Szolnok állomáson, szóban, arról tájékoztatták a mozdonyvezetőt, hogy minden rendben van.

Tekintettel arra, hogy a 6201 sz. vonat Fegyvernek-Örményes állomáson a hiba-elhárítás miatt késést szenvedett a MÁV-START Zrt. debreceni főirányítója mobiltelefonon felhívta a vezető-jegyvizsgálót, s érdeklődött a vonat késése felől. A vezető-jegyvizsgáló a főirányítót tájékoztatta, aki a rendkívüli események előjegyzésére szolgáló táblázatos kimutatásába „a 6201 számú vonat vezető jegyvizsgálója égett szagot érzett, kérésére az utolsó kettő kocsi Fegyvernek-Örményes állomáson megvizsgálva. Hibát nem találtak, fűtésről lekapcsolva. Indulásra kész 19.52-kor, vonatforgalom-szabályozás, NIC362-1, IC1653 előre” szöveggel jegyezte elő.

A 6201 sz. vonat **21 óra 38 perckor** érkezett meg Budapest Nyugati pályaudvarra.

2.2. A vonatátadás Budapest Nyugati pályaudvaron

A 6201 sz. vonat szerelvénye változatlan összeállításban, 6008 sz. vonatként fordult vissza Budapest-Nyugati pályaudvarról. A 6201 sz. vonat megérkezése után az érkező vonat mozdonyát lekapcsolták a szerelvényről, s a közlekedési iránynak megfelelően a vonatra rájáró 480 005 pályaszámú mozdonyt rákapcsolták a szerelvényre.

A vontatójármű vonatra járása után a fűtési csatlakozását a műszaki szakszolgálat dolgozója rakta össze.

A Vb információi szerint az érkező vonatszemélyzet a 6201 sz. vonat érkezése után a végállomáson sem állított ki ún. „Vonali Megállapítás”-bárcát, s nem adott át olyat a műszaki kocsiszolgálat részére. (1.16. pont)

A Vb a vonat fordulóállomásán nem talált arra vonatkozó adatot, hogy a menet közbeni meghibásodás ténye a forduló állomási műszaki szakszemélyzet tudomására jutott volna.

A Vb rendelkezésére álló adatok szerint a 6201 sz. vonat Budapest-Nyugati pályaudvarra való érkezése után a vonat személyzete nem értesítette az állomáson szolgálatot teljesítő műszaki szakszemélyzetet a vonat közlekedése során felmerült műszaki problémáról.

A 6008 sz. vonat **22 óra 08 perckor**, mintegy 30 perccel a 6201 sz. vonat érkezése után indult el Budapest-Nyugati pályaudvarról. A vonaton önköltségben utazott (Püspökladány állomásig) a 6201 sz. vonat vezető jegyvizsgálója is.

Az eset vizsgálata során az is megállapításra került, hogy a 6201 sz. vonat volt vezető-jegyvizsgálója az öt leváltó vonatszemélyzetet szóban sem tájékoztatta az odaútban, Fegyvernek-Örményes állomáson tapasztalt fűtési nehézményről.

2.3. 6008 sz. vonat közlekedése

Budapest-Nyugati pályaudvarról történő elindulást követően Püspökladány állomásig a vonatnál és az 50 55 2035 040-4 psz. személyszállító kocsinál a vonatszemélyzet semmiféle rendellenességet nem tapasztalt.

2012. november 18-án **00 óra 33 perckor** megérkezett a 6008 sz. vonat Püspökladány állomásra, ahol mozdonyoszemélyzet és vezető jegyvizsgáló váltás is történt. A vonat jegyvizsgálója továbbra is a vonat egyik jegyvizsgálója maradt. (A másik jegyvizsgáló a vonatnál a szolgálatát Püspökladány állomáson befejezte.)

A 6008 sz. vonat személyzete Püspökladány és Hajdúszoboszló állomások között a vonat egyik kocsijánál sem tapasztalt semmilyen rendellenességet. Hajdúszo-

boszló állomásról történt elindulás után a vezető jegyvizsgáló a vonat második kocsijában meleget és füst szagot érzett. Ezért értesítette a harmadik kocsiban tartózkodó jegyvizsgálót és közösen átvizsgálták a kocsit, de tűzre utaló jelet nem találtak egyik fülkében sem. Az érzékelt szokásosnál magasabb hőmérséklet miatt az 50 55 2035 040-4 pályaszámú kocsiban a jegyvizsgáló a fűtést az elektromos kapcsolószekrényben található fűtési főkapcsoló lekapcsolásával üzemen kívül helyezte.

A 6008 sz. vonat **01 óra 00 perckor** érkezett meg Ebes állomásra. A vonatkísérő személyzet elmondása közölte a forgalmi szolgálattevővel, hogy a menetirány szerinti második kocsiban enyhe füstszagot lehet érezni és kérték, hogy értesítse a MÁV-START Zrt. SZSZK Debrecen állomáson lévő kocsivizsgálókat, hogy várják a 6008 sz. vonatot és műszakilag vizsgálják meg. Ezt követően a jegyvizsgálók felszálltak a menetirány szerinti harmadik kocsijának jobb első ajtajánál és „Indulásra készen” jelzést adtak a forgalmi szolgálattevő felé, aki ezután „Felhívás az indulásra” jelzést adott a mozdonyvezető felé. A mozdonyvezető látva a jelzést **01 óra 03 perckor** elindult a 6008 sz. vonattal.

A vonat megindulása után, a jegyvizsgálók látták, hogy a kocsi közepétől erős füst gomolyog ki az állomás felőli oldalon, a kocsi folyosójáról, a nyitott ablakon, amit a forgalmi szolgálattevő is észlelt. Ezért mindhárman egyidejűleg adtak a mozdonyvezető felé a „Megállj” jelzést. A mozdonyvezető ezt észelve, azonnal gyorsfékezett és néhány megtétele után megállt, kb. a 2096+81 sz. szelvényben, **01 óra 03 perckor**.

2.4. Az esetben részes személykocsi fűtőberendezése és védelmi berendezései:

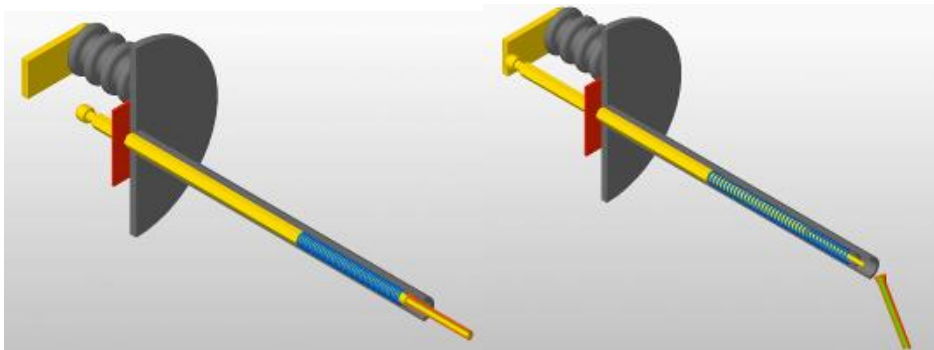
Az esetben részes személykocsi fűtési rendszere úgy működik, hogy a jármű alváza alatti hevítőszekrényben az ott elhelyezett 1500 V-os fűtőelemek melegítik fel a részben kívülről, részben az utastérből beszívott levegőt, s azt egy ventilátor segítségével, légcsatornákon keresztül juttatják be az utastérbe.

A hőmérséklet szabályozása a légcsatornán belül egy kb. 60 °C-ra, valamint egy vele sorosan kapcsolt kb. 100 °C-ra beállított hőkapcsolóval történik, melyek szükség szerint ki-, bekapcsolják a fűtőelemeket.

A hőkapcsolókon túlmenően a személykocsi fűtési rendszerének biztonságát szolgálja egy beépített légáramlás-érzékelő, valamint egy, közvetlenül a jármű fűtési főbiztosítóka elé beillesztett biztonsági hőkapcsoló is.

A biztonsági hőkapcsoló:

Ez a biztonsági elem egy rugóval előfeszített kapcsoló, melyet egy 200 °C-ra méretezett olvadóbetét tart kiakasztott állapotban. Abban az esetben, ha a hevítőszekrényben a levegő hőmérséklete eléri a 200 °C-ot az olvadóbetét kiolvad, a rugó a kapcsolószerkezetet elmozdítja. A kapcsolószerkezet a fűtőelemek 1500 V-os áramkörében zárlatot okoz, s ennek következtében – a fűtési biztosítóka kiolvadása miatt – a jármű fűtése megszűnik.

8. ábra: A biztonsági hőkioldó üzemszerű működése (balra – alapállapot; jobbra – üzemszerű kiolvadás után)

A tüzeset bekövetkezését követő helyszíni szemle alkalmával, a kocsí fűtési rendszerének megbontása során megállapítást nyert, hogy a hevítőszekrény 2/3-os részének túlmelegedését megakadályozó biztonsági hőkapcsoló nem volt leoldott állapotban, az olvadóbetét a helyén maradt.

Az olvadóbetét megvizsgálása során azon túlmelegedés nyomai voltak felfedezhetők. A megolvadt fémötvözet az olvadóbetéten megfolyt megszilárdult állapotban volt fellelhető.

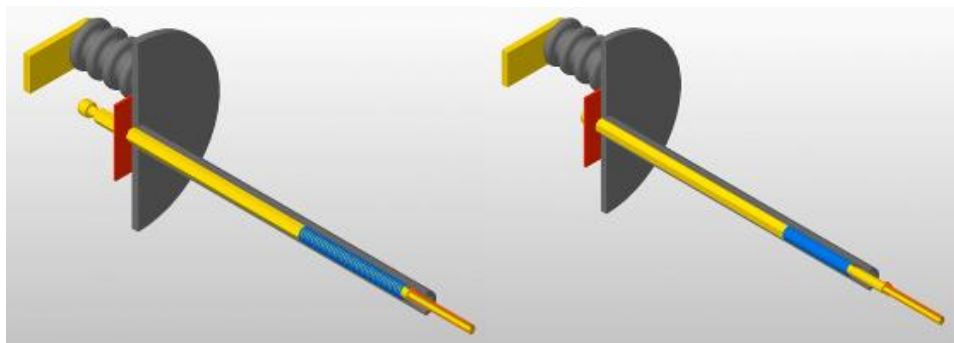
A biztonsági hőkioldó szétszerelése után az abban lévő rugó, melynek szerepe az olvadóbetét kiolvadása után a zárlat előidézése lett volna, eredeti méretét elveszítve összenyomott állapotban volt úgy hogy rugalmassága (húzásra) megmaradt.

9. ábra: A 2/3-os részből kiserelt tengely és rugó a megolvadt olvadóbetéttel (alul)

A Vb a kiégett jármű vizsgálata során azt is megállapította, hogy a hevítőszekrény 2/3-os részének 100°C-s és 140°C-s védelmét adó termosztátok egymással sorba kapcsoltan a helyükön voltak, s a szemle során végrehajtott mérés szerint a 100°C-s bekapcsolt (vezető), míg a 140°C-s termosztát kikapcsolt (szakadt) állapotban volt. A 140°C-s védelmet adó termosztát a rajta lévő skála szerint 155°C-ra volt beállítva.

Ebből megállapítható, hogy az üzemszerű hőfokszabályozást végző – egymással sorosan kapcsolt - kapcsolópár az eset időpontjában nem működött megfelelően, ugyanis a személykocsi fűtése az áramkör megszakított állapota ellenére üzemelt. Ebben a helyzetben a feltehetően jól működő 100°C-os kapcsoló is hatástalan volt a fűtés vezérlésére.

10. ábra: A biztonsági hőkioldó alap (balra) és megakadt állapotban (jobbra)

A 50 55 2035 040-4 pályaszámú kocsi legutolsó karbantartásai:

A 50 55 2035 040-4 pályaszámú kocsi az esetet megelőzően 2012. november 08-án és 16-án volt beállítva a MÁV GÉPÉSZET Zrt debreceni telepére. Az első alkalommal futójavítás, a második alkalommal „K2”-jelű javítás céljából. Mindkét javítás előtt történt bejegyzés a személykocsi menet közben felfedezett hiányosságainak előjegyzésére szolgáló könyvébe. (X-bárca).

A felfedezett hiányosság mindkét alkalommal a személykocsi fűtési rendszerével összefüggésbe hozható meghibásodás volt.

A 2012. november 08-án elvégzett futójavítás során a személykocsi szélnyomás kapcsolójának tisztítását és beállítását végezték el, valamint a hevítőszekrény 1/3-os részében 1 db 12 A-os szakaszbiztosítékot cseréltek.

A 2012. november 16-án elvégzett fűtésjavítás során – a Vb rendelkezésére biztosított dokumentumok alapján – egy darab 50 amperes főbiztosítékot, két darab, a biztonsági hőkioldóhoz tartozó olvadófémet, valamint egy darab 60 °C-os termosztátot cseréltek. A karbantartás során cserélt 60 °C-os termosztát az eset vizsgálata során rögzítetlen volt, a csatlakozó vezetékek a sarura sodorva, szigetelőszalaggal szigetelve voltak bekötve. (1.14 pont)

A fentiek alapján a Vb úgy éli, hogy a hevítőszekrény túlmelegedése miatt, s ezáltal az olvadóbiztosíték kiolvadása következtében a biztonsági hőkioldó az esetet megelőzően, valamikor 2012. november 8. és 16. között működésbe lépett. A berendezés egy korábbi működésének nyomát a hőkioldó szerkezetén az esetet követő szemle során fel lehetett fedezni.

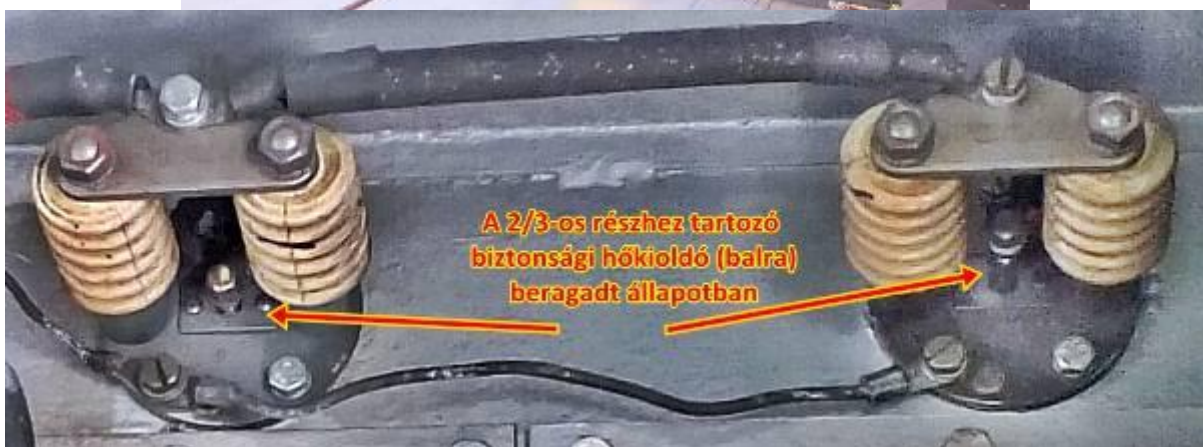
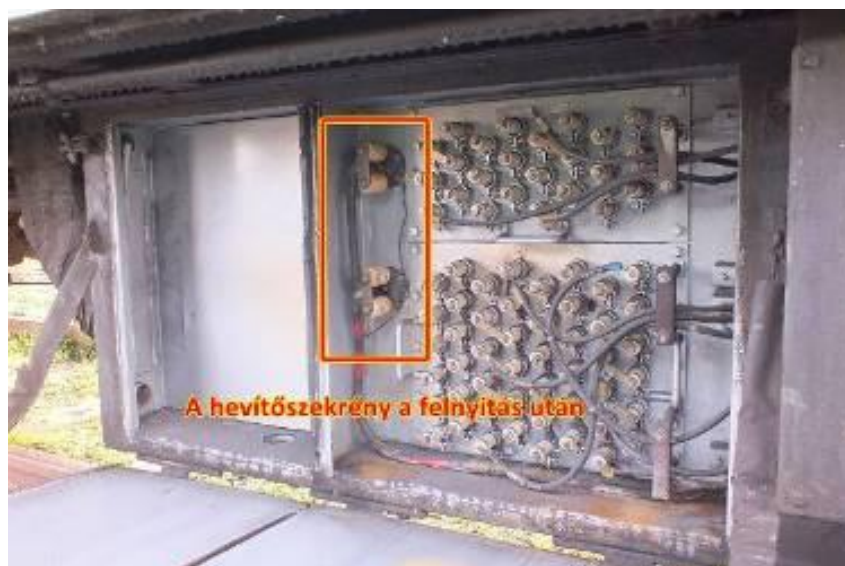
A Vb véleménye szerint a hevítőszekrény túlmelegedéséhez az is hozzájárult, hogy a hevítőszekrény 2/3-os részének hőmérsékletét szabályozó termosztátok nem léptek működésbe. A személykocsi műszaki szemléje során megállapítást nyert, hogy az egyik termosztát üzemképtelen, szakadt állapotban volt. Mivel a két termosztát egymással sorba van kötve ezért ennek alaphelyzetben a fűtési rendszer működésképtelenségét kellett volna eredményezni. Valamilyen, a vizsgálat során rejtve maradt ok miatt, azonban a termosztát hibája ellenére a személykocsi fűtése működött.

11. ábra: A hőkioldó tengelyvégén talált elektromos zárlatra utaló nyom (balra) és a rögzítetlen termosztát (jobbra)

A Vb az esetet követő helyszíni szemlén készült fényképfelvételek elemzése során azt is megállapította, hogy a hevítőszekrény felnyitása után a kiégett személykocsi fűtőberendezésének 2/3-os részéhez tartozó biztonsági hőkapcsoló nem üzemszerű, hanem benyomott helyzetben volt (a helyzete jól összevethető a másik kapcsoló állapotával).

12. ábra: A hevítőszekrény felnyitás után (fent)– A beragadt hőkioldó (lent – nagyított kép)

A személykocsi biztonsági hőkioldóját szemrevételezve a Vb arra a következtetésre jutott, hogy a behelyezés során a hőkioldó tengelye az egység szerkezeti kialakítása miatt kerülhet olyan helyzetbe, hogy az megakadjon, s az olvadóbetét kioldása esetén a rugóerő ellenére ne okozzon rövidzárlatot, sőt a rugót összenyomott állapotban tartsa. A hőkioldó ezen egysége ugyanis saját hosszanti tengelye körül körbeforgatható, s a forgatás egy adott pontján megakasztható.

Ha a rugó beszorul, akkor tűz esetén a hevítőszelektényben létrejöhöz olyan hőmérséklet, mely a tűzvizsgálat során tapasztalt alakváltozást eredményezheti. A szakértői vizsgálat során a rugó tényleges hőmérsékletét az eset idején a 300-450 °C tartományban adták meg. (1.14. pont)

13. ábra: A néhány nappal korábban cserélt olvadóbetétek. (A 2/3-os részből származó a jobb oldalon)

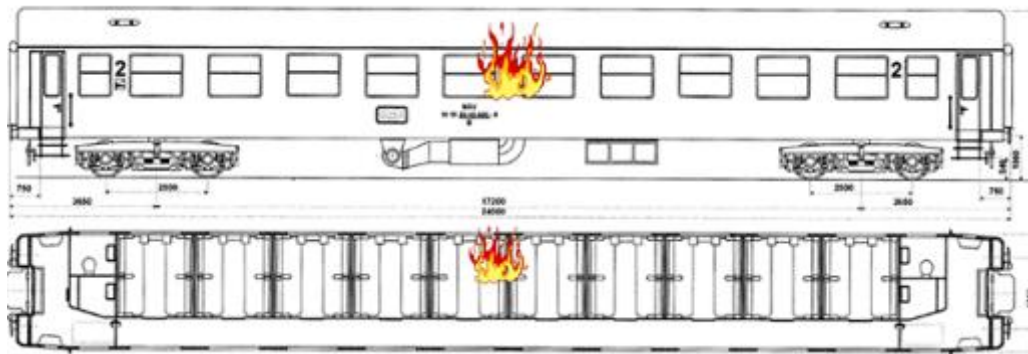
A kiégett kocsiban fellelt biztonsági hőkioldók állapotának megtekintésekor megállapítást nyert, hogy az 1/3-os részhez tartozó olvadóbetét ép, a 2/3-os részhez tartozó betét megfolyt állapotban van, ami az jelentette, hogy a 2/3-os részben a hevítőszelektény hőmérséklete a 200 °C-ot biztosan elérte.

14. ábra: Biztonsági hőkioldó rugók

A beakasztott helyzetű rugóval végzett kísérlet során (2012. december 04.) a Vb-nek sikerült elérni a rugó eset idején bekövetkezett alakváltozását. (1.14 pont)

A tűz feltételezett keletkezési helye:

15. ábra: A tűz feltételezett keletkezési helye

Az eset vizsgálata során végzett mérések igazolták, hogy a kocsi világítási rendszerében és elektromos tartozékaiban zárlat nem keletkezett.

A tűzvizsgálat során a Vb a végzett helyszíni szemlék során szerzett tapasztalatok, valamint az esetben érintett vonatszemélyzet által elmondottak alapján arra a következtetésre jutott, hogy a tűz a személykocsi középső részén, a kocsi légfűtési rendszerében keletkezett, és onnan terjedt át, az éghető anyagból készült berendezési tárgyakra. A tűz keletkezési helye (a tanúk elmondása szerint az ötödik/hatodik fülke) egybeesik azzal a hellyel, ahol a légfűtési rendszer légcsatornái a hevítőszekrénytől az utastérbe érnek.

16. ábra: A kiégett kocsi az eset helyszínén

Az esetet követő műszaki szemlén megvizsgálva a személyszállító kocsi éghető alkatrészeit, (dekorit borítás, beépített faanyagok, hungarocell, az ülések műbőr borítása, a szivacsbetétek, a padozat műanyag borítása) megállapítást nyert, hogy a vizsgált anyagok egyike sem képes 200-300 °C léghőmérsékleten az öngyulladásra. A fokozott hőterhelés hatására elszenesedés, zsugorodás, alakváltozás létrejött, de jóval 200 C fok feletti hőmérsékleten, több esetben a 4-500 C fok elérése során, de lánggal való égés nem következett be. A kísérletek során felhevített anyagok közül a lánggal való égésre a padozati műanyag borítás, a hungarocell, az ülések műbőr bevonata és a habszivacs is képes volt, de csak nyílt láng hatására. (1.14 pont)

Az előzőek alapján a Vb arra a következtetésre jutott, hogy ezen anyagok lánggal való égéséhez, mivel a közel 200-300 °C fok léghőmérséklet nem elegendő, ezért kellett lenni a légcsatornában olyan jellegű, alacsony gyulladáspontú anyagnak is,

(növényi maradvány, levél, hulladék, por stb.) mely hosszabb időn át kiteve a magas hőmérsékletnek - alacsony gyulladási hőmérsékletéből adódóan - közvetítő anyagként gyulladt meg. Ez az anyag saját, önfenntartó égése során tovább tudta adni a személykocsi anyagának a lánggal való égéshez szükséges hőt, valamint a nyílt lángot.

A személykocsi légfűtési rendszerének kialakítása olyan, hogy a személykocsi utasteréből van lehetősége éghető anyagnak a légcsatornába kerülni, jellemzően a személykocsi fülkék légfűtési befúvórácsának rácsos borítólemezen keresztül. Annak következtében, hogy a kocsik légcsatorna tisztítása járműjavítóban, fővizsgák alkalmával, (K5), ennél a kocsi típusnál 2,5 évenként történik, az éghető, illetve éghetővé váló hulladéknak van ideje felhalmozódni, főleg a szélzászló környezetében, ahol a légcsatorna keresztmetszete lecsökken.

A kiégett kocsinál a légcsatorna legutolsó tisztítását a Vb rendelkezésére álló adatok szerint 2011. december 27-én, mintegy egy évvel az eset bekövetkezése előtt végezték el. A tűz kiterjedtsége, s a pusztítás mértéke miatt a Vb-nek nem volt módjában megvizsgálni a személykocsi légcsatornájának szennyezettségét.

3. KÖVETKEZTETÉSEK

3.1 Az eset bekövetkezésével közvetlen összefüggésbe hozható ténybeli megállapítások

A Vb az eset bekövetkezését több tényező együttes közrehatására vezeti vissza:

- A személykocsi fűtési rendszerébe beépített biztonsági hőkioldó konstrukciója lehetővé tette, hogy azt olyan, megakasztott állapotban építsék be, melynek következtében az alkatrész a biztonsági funkcióját nem volt képes ellátni.
- A kocsi fűtési rendszere túlhevült, mert annak üzemszerű működését vezérlő és ellenőrző biztonsági elemek nem voltak üzemkészek, ezáltal nem voltak az eset időpontjában olyan állapotban, hogy a túlhevült fűtési rendszert leállítsák

3.2 Az eset bekövetkezésével közvetetten összefüggésbe hozható ténybeli megállapítások

A vonatszemélyzet tevékenysége során nem követte azokat az előírásokat, melyeket a személykocsi fűtési rendszerének meghibásodása esetén követnie kellett volna, ezáltal nem történt intézkedés a meghibásodott vasúti jármű javítására a szerelvény fordulóállomásán.

3.3 Az eset bekövetkezésével összefüggésbe nem hozható, kockázatnövelő egyéb tényezők

A Vb ilyen megállapítást nem tesz.

4. BIZTONSÁGI AJÁNLÁS

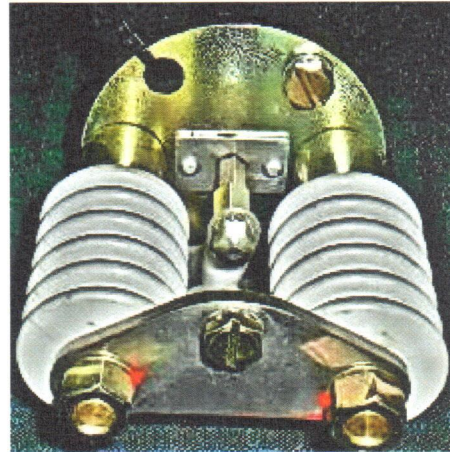
4.1. Az esetet követően tett intézkedések

A MÁV Gépészet Zrt. Járműmérnöksége a bekövetkezett tüzeset tanulságai alapján, 2012. november 26-án elrendelte valamennyi, légfűtéses jármű túlhevülés elleni védelmének soron kívüli ellenőrzését.

Az ellenőrzés során az alábbi műveleteket kellett elvégezni időszakos karbantartás vagy műhelyben végzendő futójavítás során:

- feszültségmentes állapotban a túlhevülés elleni védelmi szerkezeteket a járműből ki kellett szerelni, és a kiszertelt elemeknél meg kellett győződni azok épségéről, valamint arról, hogy a mechanikai alkatrészeknek (rudazat, rugó, stb.) akadálymentesen működnek-e,
- a mozgó fegyverzetnél a villamos kapcsolatot létrehozó kábel saruinak felakadásának lehetőségére figyelve körültekintően kellett eljárni a visszaszerelés során, mind a villamos, mind a mechanikai működés biztosítása érdekében,
- el kellett végezni a vezérlési áramkörökben található valamennyi érzékelő elem (termosztát) villamos bekötésének, a beállított értékének az ellenőrzését.

A Vb rendelkezésére álló információk szerint az esetet követően olyan biztonsági hőkioldók kerültek beszerzésre (jobbra), melyek tengelye – kialakításánál fogva – nem tud megakadni, s ezáltal nem képes az eset során jelentkező hibajelenséget újból előidézni.

17. ábra: A módosított kialakítású biztonsági hőkioldó

Tekintettel a megtett intézkedésekre a Vb az esethez kapcsolódóan biztonsági ajánlás kiadását nem javasolja.

Budapest, 2014. június „ „

Chikán Gábor
A Vb tagja

Karosi Róbert
A Vb vezetője